

Asia: VN/10058/2020, STM053:00/2020

Lausuntopyyntö esityksestä kontaktien jäljityssovelluksen käyttöönotosta Covid-19-epidemian hallinnan tueksi

Kysymykset

1. Muistiossa esitellään mobiilisovellus tukemaan tartuntatautien jäljitystyötä ja tartuntaketjujen katkaisemista. Onko tämä tarkoituksenmukainen tapa jäljittää tartuntaketjuja?

ei pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 1

Lausuntomateriaalin perusteella jää epävarmuustekijöitä mm. siitä, kykeneekö mobiilisovellus erottamaan, ovatko henkilöt todellisuudessa altistuneet toisilleen, vai ovatko he olleet esim. seinän erottamassa tilassa (esim. kokonaan eri huoneistoissa), sekä kykeneekö sovellus laskemaan eri kerroilla tapahtuneen kumulatiivisen 15 min altistumisen. Ollakseen tehokas tuki tartuntatautien jäljittämisessä mobiilisovellus vaatisi riittävän käyttöasteen väestössä, minkä saavuttamista lausuntomateriaali ei riittävällä tarkkuudella kuvaa. Kuvattu mobiilisovellus voisi sen sijaan olla hyvinkin käyttökelpoinen väestöryhmässä, jossa sovelluksen käyttöönotto on mahdollista määrätä tai muutoin ohjata (esim. työpaikka). On myös huomioitava, että mobiilisovelluksen hälytysten perkaaminen (todellisten altistusten erottaminen ei todellisista) vaatii todennäköisesti ihmistyövoimaa, joka voi olla pois muusta tartuntojen jäljittämisestä.

2. Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

ei pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 2

Esitysmateriaalista ei käy selvästi ilmi, onko muissa maissa tehty tietosuojan etukäteistä vaikutustenarviointia (DPIA). Avoimena kysymyksenä on se, mikä taho Suomessa tulee tekemään tietosuojan etukäteisen vaikutustenarvioinnin ja ketkä päättävät tarvitaanko esimerkiksi tietosuojavaltuutetun ennakkokuuleminen. Vaikutusarviointi tulisi tehdä hetimiten, jotta sovelluksen kehittämisessä ei tule tarpeettomia viiveitä ja kustannuksia. Näiden asioiden tarkan kuvaamisen puutteesta johtuen esityksessä ei näkemyksemme mukaan ole otettu riittävästi huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyviä näkökohtia. DPIA tulisi laatia välittömästi ja arvioida sen perusteella riskejä ja niiden vaikutuksia luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille.

Kiireellisessä aikataulussa tulee erityisesti huomioida myös sovelluksen teknisen tietoturvan varmistaminen, esim. auditoimalla se kolmannella osapuolella ennen sovelluksen käyttöönottoa. Esityksessä on hyvä, että siinä on huomioitu Euroopan tietosuojaneuvoston (EDPB) kannanotto ja keskeistä on ottaa huomioon lausunnonantajista erityisesti Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunto. Mobiilisovelluksessa vaikuttaa olevan kyseessä henkilötietojen käsittely, jolloin tulee noudattaa käsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä, kuten EU:n yleistä tietosuojasetusta.

3. Onko muistiossa tunnistetut lainsäädäntömuutokset riittävät?

kyllä pääosin

Avoimet huomiot koskien kysymystä 3

Tartuntatautilain 7 ja 24 §:ien osalta varmistettava THL:n tehtävät ja oikeudet tiedonsaantiin ja käsittelyyn. Toisaalta 26 § varmistaa sen, että altistuneiden henkilöiden tunnistetiedot aikanaan hävitetään. Muilta osin viitataan 1. ja 2. kysymysten vastauksiin.

4. Mahdolliset yksilöidyt säädösmuutosehdotukset

-

5. Mitä hyötyjä arvioitte sovelluksella olevan ja mille tahoille?

Uusia sovelluksia on tärkeä pystyä validoimaan ja ottamaan käyttöön. Sovelluksesta tulisi olla hyötyä kuntien ja sairaanhoitopiirien tartuntataudeista vastaaville lääkäreille osana tartuntatautien jäljitystyötä ja tartuntaketjujen katkaisua (kts. kuitenkin vastaus 1). Mikäli sovellus edesauttaa sairastuneiden ja altistuneiden nopeutunutta eristämistä, niin sovellus todennäköisesti hyödyttää kansalaisia laajasti mm. 1) yritysten ja muiden yhteisöjen toimintojen palautumisen mahdollistuessa ja 2) ikäihmisten riskiryhmien tapaamisten mahdollistuessa. Tämä kuitenkin on mahdollista vain, mikäli sen reunaehdot, väestön sovelluksen riittävä käyttöönotto ja testaamisen lisääminen, täyttyvät.

6. Millaisia riskejä valmisteluun tai sovelluksen käyttöön voi kohdistua?

Tietosuojan etukäteisellä vaikutustenarvioinnilla (DPIA) olisi mahdollisuus tunnistaa valmisteluun ja sovelluksen käyttöön kohdistuvia tietosuojariskejä (kts. vastaus 2). Sovelluksen käyttöönotossa on huomioitava erityisesti se kokonaisuus (testaa, jäljitä, hoida), jonka osaksi se tulee, pelkkä sovellus ei ratkaise jäljittämisen haasteita (kts. vastaus 1). Vastaavasti sovellus tulee mukauttaa tai uusia, jos kansallinen koronastrategia olennaisesti muuttuu (suoja – testaa – jäljitä – eristä – hoida). Esim. mikäli väestö alkaa suojaamaan nykyistä enemmän itseään, kehitetty sovellus antaa huomattavan määrän vääriä altistumisia ja mahdollisesti lisää tarvittavaa jäljittävän henkilöstön työpanoksen määrää. Lisäksi nopealla aikataululla valmisteltavan sovelluksen käyttöönotossa tulee huomioida julkisen hallinnon tiedonhallintalain määritelmät ja tehtävät ja tiedonhallinnan järjestämiseen liittyvät riskit.

7. Muut huomiot muistiosta ja liitteestä. Voit esittää myös näkemyksiä jäljitysprosessissa tarvittavaan tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien kehitykseen.

-

Lähteenmäki Riikka

Tampereen kaupunki - apulaispormestari Johanna Loukaskorpi, sosiaali- ja
terveyspalvelut